

УРДСВ № 62/06. 02. 2014г.

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на *Мариана Алексиева Борукова*

на тема: „Усъвършенстване на системата за прием и контрол върху подготовката на баскетболни таланти в спортните училища в България“

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в професионално направление 7.6. Спорт

Рецензент: *доц. М. Томов, доктор*

Мариана Борукова е бивш професионален състезател по баскетбол. Седмкратна шампионка на страната с различни отбори и пет пъти носител на купата на България. През 2002 г. е обявена за най-добрата българска баскетболистка. Европейска вицешампионка от 1991 г. с националния отбор за девойки. Дългогодишен участник в женския национален отбор. Играла е в първенствата на различни европейски клубове във Франция, Испания, Словакия и Гърция. Успешно съчетава състезателна дейност и образование. Завършва Национална спортна академия „Васил Левски“ в гр. София – ОКС „Бакалавър“, специалност: „Спорт“, а в последствие и ОКС „Магистър“ – „Спортен мениджмънт“. Борукова е хоноруван преподавател в НСА към две катедри „Баскетбол, волейбол и хандбал“ и „Теория на спорта“.

Притежава необходимата компютърна грамотност, владее писмено и говоримо френски, английски и словашки езици.

Баскетболът е обичан и практикуван от милиони хора по света на различна възраст и квалификационно ниво. Играта повишава своя динамизъм и се превръща в атрактивна демонстрация на двигателни умения и спортно майсторство.

Разработеният дисертационен труд има отношение към един от най-важните проблеми на съвременния баскетбол, свързан с началния подбор и селекция на деца за средните спортни училища, както и с оптимизиране на обучението чрез използване на подходящи методики за развиване на

двигателните и технико-тактическите способности. В този смисъл предметът на дисертационния труд е актуален.

Всеки нов опит да се усъвършенства системата за изграждане, контрол и оценка на двигателните и технико-тактически умения в баскетбола съдържа ред приложни моменти. От тази гледна точка представеният труд съдържа в себе си изследователски стъпки с различна по величина значимост.

Развитието на съвременния баскетбол налага целенасочен научно-изследователски подход към оптимизиране на учебно-тренировъчния процес. В аспекта на направените разсъждения считам, че избраната тема на докторанта е дисертабилна, актуална е и с подчертана практическа значимост.

Структурно дисертационният труд отговаря на изискванията за подобна научна разработка. Написана е на добър език и стил. Начинът на изложение е ясен и приятен за възприемане.

Представеният дисертационен труд е в обем от 162 страници, които включват следните основни раздели:

- Постановка на проблема (40 стр.);
- Цел, задачи и методика на изследването (12 стр.);
- Анализ на резултатите (72 стр.);
- Изводи и препоръки (4 стр.).

Освен основните раздели, дисертационният труд включва въведение, приложение и библиографска справка. Онагледен е с 25 таблици и 44 фигури.

Библиографската справка обхваща 161 литературни източници (112 кирилица, 35 на латиница и 14 интернет сайта).

Дисертацията започва с подходящо въведение. В него се прави кратка характеристика на баскетболната игра, изтъкват се успехите на българския баскетбол и съвсем естествено докторантът въвежда в разработвания проблем.

Глава първа – „Постановка на проблема“ е разработена в 6 подраздела. Тя е посветена на литературния обзор по предмета на изследването. В него авторът интерпретира широк кръг от понятия, принципи и закономерности, свързани с проблемите на баскетбола в най-общ план и в частност в СУ в България.

Докторантът е извършил подробен литературен обзор, в който представя многогодишното развитие на спорта в средните спортни училища в България. Прави кратка ретроспекция на подобни училища в Европа и света. Разглежда в дълбочина проблемите на спортните училища у нас и извежда тяхното съществуване като основен фактор в националната стратегия за развитие на високото спортно майсторство.

Акцентът на литературния обзор е върху проблема за качествения подбор, прием и текущ контрол на баскетболни таланти в спортните училища.

В подраздел I.5. са разкрити тенденциите в развитието на съвременния баскетбол. Прецизно са разгледани всички фактори, влияещи и допринасящи за развитието на баскетболната игра на високо спортно-техническо ниво.

Последният подраздел I.6. представя разработките на наши и чужди автори за контрол и оценка на спортната подготовка в баскетбола.

Работено е прецизно и коректно са използвани мненията и предложенията на цитираните автори. На тази база в края на раздела дисертантът формулира своята работна хипотеза – разработването и внедряването в практиката на обективна нормативна система за контрол върху подготовката на учениците – спортисти във всички степени на българското спортно училище, което ще подпомогне, както техните усилия за достигане на високо ниво на спортно майсторство, така и усилията на спортните специалисти за повишаване ефективността на учебно-тренировъчния процес.

Целият раздел има завършен вид, което ни дава основание да считаме, че авторът е много добре теоретически подготвен по проблема на неговия дисертационен труд.

Към тази глава имаме следната препоръка: Правилно би било авторът да има свои виждания и критични бележки, дори като цитира утвърдени имена.

Глава втора - „Цел, задачи и методика на изследването“ е конструирана съобразно изискванията, с ясно поставена цел, за решаването на която са изведени 7 основни задачи – ясни, конкретни, точно дефинирани и реално изпълними.

Формулирани са предметът и обектът на изследването. Обект на изследване са някои основни признаци на физическото развитие и специалната физическа и специфичната технико-тактическа подготвеност и тяхното развитие във възрастта 12-19 години под влияние на обучението по баскетбол.

При разработката на дисертацията са използвани адекватни методи на изследване:

- обзорно проучване;
- анкетен метод;
- антропометрия;
- спортно-педагогическо тестиране.

Общо са използвани 20 показателя: 5 морфофункционални - за разкриване състоянието на основните антропометрични признаци, 8 - за специална физическа подготвеност и 7 - за специфична технико-тактическа подготвеност.

Изследването е с продължителност от 3 години (2010 - 2013) и включва 264 изследвани лица (момчета) на възраст от 12 до 19 години, занимаващи се организирано с баскетбол.

Описанието на използваните показатели и текстове е ясно и точно дадено, и е онагледено с приложени таблици с всички необходими данни.

Фактическият материал е обработен с подходящи математико-статистически методи – използвани са вариационен анализ, t-критерий на Стюдънт, еднофакторен дисперсионен и факторен анализи, сигмален метод за оценка, метод на индексите.

В трета глава е извършен анализ на резултатите, който е осъществен в 2 подраздела, отговарящи на поставените задачи на изследване. Авторът демонстрира подчертано умение за творческо интерпретиране на доказателствения материал.

При I-ви подраздел се прави анализ на средното ниво и вариативността на показателите за прием в спортните училища. При II-ри подраздел се установява достоверността на значимите разлики.

Чрез факторния анализ се определят онези фактори, които корелират най-силно помежду си.

При факторния анализ са формирани 3 възрастови групи (12-14; 15-16 и 17-19 г.). При всяка от тях са разкрити факторните структури и са идентифицирани основните фактори на физическото развитие и специфичната работоспособност. В резултат на съответните статистически процедури, са изведени и дефинирани по 6 основни фактора, които обясняват съответно 84,36 %, 70,72 % и 76,30 % от изходната дисперсия на изследваното явление.

В последния подраздел е предложена нормативна база за оценяване на резултатите по спортна подготовка на учениците с профил „Баскетбол“ от спортните училища в България. Това придава особена стойност на дисертацията, тъй като е подробно описана методиката за практическото внедряване на системата.

По този начин спортните педагози са облекчени в хода на учебно-тренировъчния процес. Именно поради това давам висока оценка за внедрителския подход.

Обобщавайки трябва да кажем, че в раздела „Анализ на резултатите“ по изключително достъпен начин е направен опит да се установи кои са онези значими показатели, които влияят най-ефективно върху физическото развитие и техническите умения на учениците от СУ.

В дух на конструктивна критика могат да се направят някои бележки като:

1. Да бъдат по-детайлно очертани границите между съществуващите до момента разработки по проблема и новото в дисертационния труд.

2. Сама по себе си предложената система за прием и контрол няма да доведе до откриване на таланти, ако такива не кандидатстват в СУ и имиджа на тези училища не се промени. Приносът на тази дисертация виждам в разкриването на истинските проблеми на СУ и практически предложения за тяхното решаване.

3. Заглавието да бъде за „талантливи деца“, а не „таланти“.

4. Според мен системата трябва да бъде деференцирана по ръстови особености – ниски, средни и високи.

Позволявам си да задам и следните въпроси:

1. Има ли единна програма за спортна подготовка в СУ и отговаря ли съдържанието ѝ на съвременните изисквания за подготовка на висококвалифицирани баскетболисти?

2. Кой контролира качеството на трениорите в СУ и има ли случаи на отстранени за несправяне с работата (ниски резултати)?

Дисертационният труд логично завършва с формулирани 10 извода и 3 препоръки. Те изцяло отразяват произтичащите от анализа резултати и констатации, като 10-ти извод преценявам като научно-практически принос на дисертационния труд.

В заключение смятам, че рецензираният дисертационен труд притежава необходимите достойнства и отговаря на изискванията за подобна научна разработка, което ми дава основание да препоръчам на членовете на специализираното научно жури при НСА „Васил Левски“ да присъдят на Мариана Борукова научната степен „Доктор“.

03.02.2014 г.
София

РЕЦЕНЗЕНТ: 
(доц. М. Томов, доктор)